

Nr 17.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående utvidgad rätt att vid 1946 års taxering åtnjuta avdrag för avsättning till investeringsfond för fartyg; given Stockholms slott den 12 januari 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning angående utvidgad rätt att vid 1946 års taxering åtnjuta avdrag för avsättning till investeringsfond för fartyg.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

F ö r s l a g

till

förordning angående utvidgad rätt att vid 1946 års taxering åtnjuta avdrag för avsättning till investeringsfond för fartyg.

Härigenom förordnas som följer.

Har skattskyldig icke kunnat utnyttja den honom enligt tredje stycket i övergångsbestämmelserna till förordningen den 9 juni 1944 (nr 279) om ändring i förordningen den 12 juni 1942 (nr 371) om rätt att vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för avsättning till investeringsfond medgivna rätten att vid 1944 års taxering erhålla avdrag för avsättning till investeringsfond för fartyg med högre belopp än 5 procent av den beräknade kostnaden för framtida anskaffning av ersättningstonnage, må för det beskattningsår, för vilket taxering av beskattningsnämnd i första instans verkställs under år 1946, avdrag för sådan avsättning åtnjutas med ett belopp motsvarande det icke utnyttjade avdraget, dock att vid sistnämnda taxering det sammanlagda avdraget för avsättning till investeringsfond av förevarande slag icke må för visst fartyg överstiga 20 procent av oförmälda kostnad. Vad i sista stycket av förenämnda övergångsbestämmelser stadgas om godkännande av förklaring av den skattskyldige angående överföring i räkenskaperna för nästföljande räkenskapsår av vinstmedel för beskattningsåret skall äga motsvarande tillämpning med avseende å det genom denna förordning medgivna avdraget.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med t. f. chefen för handelsdepartementet, statsrådet Danielson, anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, fråga om *utvidgad rätt att vid 1946 års inkomsttaxering åtnjuta avdrag för avsättning till investeringsfond för fartyg* samt anför därvid.

Rätt till avdrag för avsättning till investeringsfond för fartyg infördes genom förordningen den 9 juni 1944 (nr 279) om ändring i förordningen den 12 juni 1942 (nr 371) om rätt att vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för avsättning till investeringsfond. Enligt förstnämnda förordning äger den, som bedriver rederirörelse med ång- eller motorfartyg i utrikes fart, att vid beräkning av nettointäkten av rörelsen under de beskattningsår, för vilka taxering verkställles åren 1944—1947, njuta avdrag för av årsvinsten gjord avsättning till investeringsfond för fartyg med, såvitt här är i fråga, ett belopp motsvarande högst 5 procent av den beräknade kostnaden för framtida anskaffning av ersättningstonnage för i utrikes fart nyttjat ång- eller motorfartyg, som förlorats efter den 1 september 1939 eller som på grund av ålder eller förslitning utrangerats efter nämnda dag eller som avses skola av sådan anledning utrangeras så snart ersättningstonnage kan anskaffas. Åtnjuter skattskyldig enligt vad därom är särskilt stadgat (se 28 § 2 mom. andra stycket kommunalskattelagen, förordningen den 9 juni 1944, nr 278, samt förordningen den 8 juni 1945, nr 295) uppskov med beskattning av ersättning på grund av försäkring för förlust av fartyg eller köpeskilling vid avyttring av fartyg, må dock avdrag för avsättning till anskaffning av ersättningstonnage för det ifrågavarande fartyget ske endast i den mån det belopp, varmed avdrag eljest kunnat medgivas, överstiger det belopp, för vilket uppskov sålunda åtnjutes. Avsatta medel må under beskattningsår, som av Kungl. Maj:ts genom särskilt beslut bestämmes, tagas i anspråk för avskrivning å fartyg, som anskaffats under samma beskattningsår. Sådant beslut må avse samtliga redier eller viss skattskyldig. Ha fondmedel ej tagits i anspråk för det avsedda

ändamålet senast under det beskattningsår, för vilket taxering sker under sjätte taxeringsåret efter det då avdraget för avsättningen skett, skall den skattskyldige efterbeskattas för vad som avsatts utan att därefter ha tagits i anspråk för det avsedda ändamålet. Därvid skall även debiteras viss ränta.

Enligt övergångsbestämmelserna till förordningen den 9 juni 1944 fick avdrag av förenämnda slag för det beskattningsår, för vilket taxering verkställdes år 1944, beräknas till 20 procent av kostnaden för framtida anskaffning av ersättningstonnage. Hade den skattskyldige under något av de beskattningsår, för vilka taxering verkställdes åren 1941—1943, njutit avdrag för avsättning till investeringsfond för inventarier och varulager eller för avsättning till konjunkturinvesteringsfond av motsvarande slag, skulle dock det belopp, varmed avdrag sålunda finge ske vid taxeringen år 1944, minskas med det belopp som avsatts till fond för inventarier och varulager. I den mån det till sistnämnda fond avsatta beloppet tagits i anspråk under sådana förhållanden att efterbeskattning därav skulle äga rum, skulle dock avsättningen i fråga icke föranleda sådan minskning som nyss sagts.

Anledningen till den i förenämnda övergångsbestämmelser medgivna förhöjningen av avdraget vid 1944 års taxering var den, att åtskilliga rederiföretag på grund av lagstiftningens tidigare utformning varit förhindrade att verkställa skattefria avsättningar till nybyggnadsfond. Företagen ansågos därför böra medgivas rätt att omedelbart efter förordningens ikraftträdande — i den mån årsvinsten därtill försloge — på en gång verkställa avsättning motsvarande fyra gånger det eljest medgivna beloppet (se propositionen nr 263/1944 s. 43 och 49).

Här må jämväl erinras om att kommerskollegium under förarbetena till nyssnämnda proposition föreslagit att, om vederbörande rederi icke kunde vid 1944 års taxering verkställa avsättning med 20 procent av anskaffningskostnaden för visst fartyg, det resterande beloppet skulle få avsättas under de båda närmast följande åren. Den sålunda föreslagna utvidgningen — som icke påkallats av Sveriges redareförening — ansåg jag mig emellertid icke för det dåvarande böra tillstyrka (se propositionen nr 263/1944 s. 50).

I en den 29 januari 1945 dagtecknad, till finansdepartementet ingiven framställning har *Sveriges redareförening* nu hemställt om sådan ändring i förenämnda övergångsbestämmelser att skattskyldig, som vid 1944 års taxering icke kunnat verkställa avsättning till investeringsfond för fartyg med 20 procent av den beräknade anskaffningskostnaden för visst ersättningsfartyg, förklarades berättigad att avsätta detta belopp eller resterande del därav under de kvarvarande beskattningsår, för vilka rätt till avsättning till investeringsfond för fartyg medgivits. Som motivering härför har föreningen anfört:

Syftet med bestämmelsen om avsättning till investeringsfond för anskaffning av ersättningstonnage har bland annat varit att bereda särskilt tramprederierna möjlighet till uppskov med nyanskaffningen av nämnda tonnage till en för dem ur ekonomisk synpunkt mera lämplig tidpunkt än den nuvarande. De mindre rederierna hava emellertid på grund av övergångsbe-

stämmelsens begränsade räckvidd icke kunnat begagna sig av med lagen avsedda fördelar, enär desamma vid 1944 års taxering i stor utsträckning icke kunnat avsätta ett så stort belopp på en gång, som föreskrevs i sagda övergångsbestämmelse. Vid detta förhållande synes rimligt, att förenämnda bestämmelse ändras på det sätt, att rederier, som vid 1944 års taxering ej kunnat begagna sig av ovan berörda rätt, beredas möjlighet att vid senare taxeringar avsätta det belopp, till vilket de enligt bestämmelsen i fråga varit berättigade.

Sedan redareföreningens framställning överlämnats till *sakkunniga för översyn av lagstiftningen om investeringsfonder m. m.*, ha de sakkunniga i skrivelse den 7 november 1945 tillstyrkt framställningen, såvitt angår medgivande av avdrag vid 1946 års taxering, samt överlämnat ett i enlighet härmed utarbetat förslag till förordning om ändring av övergångsbestämmelserna till förordningen den 9 juni 1944.

De sakkunniga ha i skrivelsen vidare anförts:

I särskilt betänkande komma de sakkunniga att framlägga förslag om ny lagstiftning angående vissa investeringsfonder,¹ vilken är avsedd att tillämpas fr. o. m. 1947 års taxering samt för framtiden ersätta nu gällande provisoriska bestämmelser om konjunkturinvesteringsfonder och investeringsfonder i vad de avse fonder för byggnader, inventarier och varulager samt arbeten i gruva. I fråga om bl. a. de särskilda fartygsfonderna, som icke medtagits i förslaget till ny lagstiftning, utgå de sakkunniga därvid från att hittills gällande temporära avdragsregler enligt den provisoriska förordningen av år 1944 skola tillämpas under förordningens giltighetstid, d. v. s. till och med 1947 års taxering.

Det av redareföreningen nu aktualiserade spørsmålet är av sådan beskaffenhet, att desamma lämpligen bör behandlas fristående från de frågor, till vilka de sakkunniga i övrigt hava att taga ställning.

Enligt vad de sakkunniga från redareföreningen inhämtat är den uppkomna frågan av betydelse framför allt för sådana mindre rederier, vilka bedriva s. k. trampfart eller kontraktsfart. Den av dessa rederier under kriget förlorade flottan har varken i fråga om antalet fartyg eller beträffande tonnage storlek kunnat återvinnas genom nybyggnadet eller inköp från utlandet. Redareföreningen har härom lämnat de sakkunniga följande uppgifter för tiden den 1 september 1939—den 1 oktober 1945.

Trampflottan.

Förluster	79 st.	142 064 br. ton	222 504 d. w. ton
Nybyggnad m. m.	40 »	95 079 » »	159 913 » » »
förlust	39 st.	46 985 br. ton	62 591 d. w. ton

Kontraktsflottan.

Förluster	51 st.	158 876 br. ton	252 681 d. w. ton
Nybyggnad m. m.	24 »	82 014 » »	135 265 » » »
förlust	27 st.	76 862 br. ton	117 416 d. w. ton

Det bör i detta sammanhang därjämte ihågkommas, att det från tiden före kriget kvarvarande tonnage blivit äldre och dessutom under kriget varit underkastat stark förslitning. I följd härav torde behovet av ersättningstonnage vara större än sammanställningen utvisar.

¹ Förslaget avlämnades till finansdepartementet den 22 november 1945 (SOU 1945:49) och är f. n. föremål för remissbehandling i vanlig ordning.

På de sakkunnigas begäran har redareföreningen därjämte sökt utreda i vilken utsträckning det varit möjligt för tramp- och kontraktsrederierna att begagna sig av övergångsbestämmelserna om rätt till 20 procent avdrag vid 1944 års taxering. På förfrågningar av redareföreningen hava svar inkommit från 44 sådana företag, varav 30 förklarar, att man icke kunnat begagna sig av berörda föreskrifter.

Av dessa svar torde sålunda framgå, att flertalet av förutnämnda rederier icke kunnat utnyttja avdragsrätten i fråga. Att så blivit fallet lärers sammanhänga med att dessa rederiers fartyg i betydande utsträckning legat upplagda under år 1943.

Till de nu omnämnda, av redareföreningen till stöd för sin framställning återropade skälen kommer därjämte, att tramp- och kontraktsfartygen äro av betydande värde för vår handel med utlandet, då sjöfarten på nordsjö- och östersjöhamnar i stor utsträckning ombesörjes med dessa fartyg.

Det måste därför vara ett allmänt intresse, att nu ifrågavarande tonnage efter kriget åter bringas upp till lämplig storlek och kapacitet.

Med hänsyn till vad ovan anförts finna de sakkunniga goda skäl tala för att rederi, som vid 1944 års taxering icke kunnat utnyttja det då gällande högre avdraget, gives möjlighet att senare verkställa ett avdrag, motsvarande det outnyttjade beloppet. Härvid uppstår i första hand fråga om avdragets utnyttjande vid 1946 års taxering. Avdraget torde dock vid denna taxering böra begränsas så att detta tillsammans med det eljest gällande om 5 procent icke överstiger 20 procent av anskaffningskostnaden för ersättningstonnaget.

Huruvida, därest den nu föreslagna avdragsrätten icke kan utnyttjas vid 1946 års taxering, motsvarande möjlighet bör medgivas även 1947 synes däremot mera tveksamt. Den nya lagstiftning, som de sakkunniga komma att föreslå och som skulle träda i kraft den 1 januari 1947, öppnar nämligen vidgade möjligheter till fondavsättningar, särskilt för företag med stigande vinster. Dessa avsättningsmöjligheter bliva även av betydelse för rederiföretagen. Vid sådant förhållande och då frågan om den föreslagna övergångs-anordningens utsträckande även till 1947 års taxering utan större olägenhet kan uppskjutas och resultatet av 1946 års taxering först avvaktas, synes det lämpligt att nu endast besluta om avdrag vid nämnda taxering.

I övergångsbestämmelserna till förordningen den 9 juni 1944 stadgas, att om investeringsfond för fartyg ej avsatts i balansräkningen för det beskattningsår, för vilket taxering verkställs år 1944, såsom avsättning till fonden må godkännas förklaring av den skattskyldige, att i räkenskaperna för det på ifrågavarande beskattningsår följande räkenskapsåret överföring till sådan fond skall göras av vinstmedel för beskattningsåret, vilka kunnat disponeras för det ändamål, vartill fonden må tagas i anspråk; förklaring som nu sagts finge avgivas till taxeringsnämnd, innan denna fattat beslut rörande taxeringen, eller till prövningsnämnd i samband med besvär inom den i 119 § taxeringsförordningen angivna tiden.

Vad sålunda stadgats i övergångsbestämmelserna torde böra givas motsvarande tillämpning i avseende å det förhöjda avdraget vid 1946 års taxering.

Över de sakkunnigas förslag ha *yttranden* avgivits av *kammarrätten, statskontoret, kommerskollegium* (med överlämnande av yttranden av *Sveriges redareförening, Sveriges segelfartygsförening, Stockholms handelskammare, handelskammaren i Göteborg och Skånes handelskammare*), *överståthållarämbetet* (med överlämnande av yttrande av *biträdande taxeringsintendenten E. B. Lundquist*) samt *länsstyrelserna i Malmöhus och Göteborgs och Bohus län*.

De sakkunnigas förslag har tillstyrkts eller i vart fall lämnats utan erinran i samtliga de avgivna remissyttrandena. I ett par yttranden har emellertid ifrågasatts ytterligare utvidgning av rätten till avdrag för avsättning av ifrågavarande slag. Ur de avgivna yttrandena må här återgivas följande.

Kammarrätten förklarar till en början, att kammarrätten instämde i de sakkunnigas uttalande att goda skäl föreläge för att medgiva rederiföretag, som vid 1944 års taxering icke kunnat utnyttja det då gällande högre avdraget, att senare verkställa avdrag motsvarande det outnyttjade beloppet. *Kammarrätten* framhåller vidare, att de sakkunnigas förslag innebure en mera begränsad rätt än vad redareföreningen avsett. Vid 1946 års taxering skulle sålunda allenast så stort avdrag få göras, att detta tillsammans med det normala, på taxeringsåret 1946 belöpande 5-procentsavdraget icke överstege 20 procent av ersättningstonnagets anskaffningskostnad. Förslaget innebure med andra ord, att allenast de 15 procent av anskaffningskostnaden, som vid 1944 års taxering finge utöver det normala 5-procentsavdraget särskilt avdragas, i stället skulle medgivas vid 1946 års taxering, vilket i sin tur innebure, att de rederiföretag, som vid 1944 års taxering kunnat utnyttja det normala 5-procentsavdraget, bleve bättre ställda än de, som icke kunnat utnyttja ens detta. Mot denna de sakkunnigas uppfattning torde någon erinran icke kunna göras ur synpunkten av de principer, som låge till grund för ifrågavarande lagstiftning. Vidare avsåge de sakkunnigas förslag utvidgad rätt till avdrag endast vid 1946 års taxering, under det att redareföreningen hemställt om övergångs-anordningens utsträckning även till 1947 års taxering. *Kammarrätten* ansåge de skäl, som de sakkunniga anfört mot att nu taga ställning till vilka medgivanden, som borde i förevarande hänseende lämnas vid 1947 års taxering, bärande, oavsett huruvida de ifrågasatta ökade avsättningsmöjligheterna till investeringsfond för inventarier vore av beskaffenhet att för rederiföretagens vidkommande kunna i förevarande läge ersätta de hittills gällande och nu föreslagna bestämmelserna.

Skånes handelskammare framhåller, att det även med den föreslagna utvidgningen av avdragsrätten icke torde vara att förvänta, att det ursprungligen medgivna avdragsbeloppet kunde fullt utnyttjas. *Handelskammaren* anför vidare:

När vissa rederier, särskilt de mindre, tidigare saknat sådan möjlighet är detta på sätt i förslaget framhållits, säkerligen bl. a. att tillskriva den omständigheten, att dessa rederier under år 1943 i stor utsträckning tvingats lägga upp sina fartyg och därför saknat taxerad inkomst. Än mera torde dock ha medverkat att — enligt en numera jämväl fastställd tolkning av författningsbestämmelserna — fondavsättningen skall ske av den del av årsvinsten, som återstår efter avräkning av erlagda skatter. På grund av detta beräkningssätt i förening med rederiernas höga krigskonjunkturskatter ha dessa mindre rederier ofta saknat disponibla medel för full fondavsättning. Säkerligen kommer detta förhållande att göra sig gällande även vid 1946 års taxering och fortfarande hindra ett fullt utnyttjande av avdragsrätten. Som en viktig angelägenhet av allmänt intresse måste likväl betraktas, att det under kriget förlorade tramptonnage, varom här är fråga, genom nybyggnader kommer att återanskaffas. Av den utredning de sakkunniga verkställt framgår också,

att det ännu oersatta tonnaget av denna typ uppgår till fulla 40 procent av förkrigstonnaget. Till dessa nybyggnadsbehov kommer vidare de betydande ersättningsbehov, som härrör av det äldre kvarvarande tonnagets starka förlitning under kriget. Såsom förslaget nu begränsats ger det emellertid ingen säkerhet för att här avsedda rederier fullt kunna tillgodogöra sig det stöd som den skattefria fondavsättningen härvid skulle vara.

Enligt handelskammarens mening måste därför alltjämt vara angeläget att så utforma avdragsrätten att samtliga rederier erhålla verklig utsikt att kunna helt åtnjuta densamma. Då det här gäller en engångsåtgärd, påkallad av speciella förhållanden, bör valet av utvägar därjämte kunna ske relativt fritt. Som en framkomlig möjlighet i sådant syfte torde förtjäna övervägas att för sådan avsättning utom årsvinst i författningens mening även medgiva användningen av från tidigare år kvarstående disponibla medel. För egen del får handelskammaren förorda att i nu föreliggande förslag till ändrade övergångsbestämmelser även måtte intagas sådan bestämmelse.

Sveriges segelfartygsförening hemställer om sådant tillägg i bestämmelserna om investeringsfonder, att även redare för motorseglare erhålla rätt att vid taxering åtnjuta avdrag för avsättning till investeringsfond för anskaffande av ersättningstonnage.

Sveriges redareförening har i huvudsak intet att erinra mot de sakkunnigas förslag, men förklarar sig anse att, därest skäl för medgivande av avdrag för avsättning av förevarande slag även vid 1947 års taxering visar sig vara för handen, en ytterligare framflyttning av tiden för dylik avsättning bör beviljas nästkommande år.

Kommerskollegium framhåller som särskilt skäl för beredande av ytterligare möjlighet att utnyttja den genom övergångsbestämmelserna medgivna avdragsrätten det speciella trafikbehov för den svenska trävaruexporten, som plägar tillgodoses med hjälp av det medelstora tramptonnaget, och den därav följande angelägenheten av trampflottans återuppbyggnad. Kollegium förordar Skånes handelskammares förslag att för ifrågavarande avsättningar måtte få tagas i anspråk — förutom årsvinst i författningens mening (netto-intäkt) — jämväl från tidigare år kvarstående disponibla medel. På grund av 1942 års förordnings provisoriska karaktär samt den jämförelsevis korta tid, som återstode av förordningens giltighetstid, hade kollegium däremot funnit sig icke böra till behandling upptaga det av segelfartygsföreningen framförda förslaget om rätt jämväl för ägare av motorseglare att vid inkomst-taxering verkställa avdrag för avsättningar till investeringsfond för anskaffande av ersättningstonnage.

*De partements-
chefen.*

Av den utredning, som verkställdes av de sakkunniga för översyn av lagstiftningen om investeringsfonder m. m., framgår att det vid 1944 års taxering medgivna förhöjda avdraget å 20 procent i stor utsträckning icke kunnat utnyttjas. Vid sådant förhållande synes det rimligt att, på sätt de sakkunniga föreslagit, nämnda avdragsrätt i stället må utnyttjas vid innevarande års taxering. Härvid bör emellertid — i enlighet med de sakkunnigas förslag och då det vid 1944 års taxering medgivna avdraget innefattar jämväl det normalt medgivna avdraget å 5 procent — beaktas att det i efterhand ut-

nyttjade avdraget jämte det vid 1946 års taxering eljest medgivna avdraget å 5 procent tillhoppa icke böra få överstiga 20 procent av den beräknade kostnaden för det ersättningstonnage varom fråga är.

Med hänsyn till att det av de sakkunniga framlagda förslaget till ny lagstiftning angående investeringsfonder är avsett att tillämpas redan vid 1947 års taxering torde anledning saknas att nu taga ställning till redareföreningens förslag om rätt att vid nämnda års taxering utnyttja eventuellt återstående del av ifrågavarande avdrag.

Skånes handelskammars av kommerskollegium biträdda förslag att som avdragsgill avsättning skulle godkännas även avsättning av disponibla medel, som vederbörande rederi reserverat från föregående år, anser jag mig icke böra förorda. Genom en dylik bestämmelse skulle nämligen vissa rederier gynnas på ett sätt, som icke överensstämmer med eljest gällande grunder i fråga om avsättningar till investeringsfonder. Därtill kommer att de rederier, som skulle draga fördel av den ifrågasatta bestämmelsen, troligen icke äro att återfinna i den grupp som mest är i behov av stöd.

I likhet med kommerskollegium anser jag det av Sveriges segelfartygsförening framförda förslaget att även redare för motorseglare skulle erhålla rätt att åtnjuta avdrag för avsättning till anskaffande av ersättningstonnage icke böra upptagas till behandling i detta sammanhang.

I enlighet med det nu anförda har inom finansdepartementet utarbetats förslag till *förordning angående utvidgad rätt att vid 1946 års taxering åtnjuta avdrag för avsättning till investeringsfond för fartyg*. Förslaget överensstämmer i sak med det av de sakkunniga framlagda.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att ifrågavarande författningsförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställda förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Bucht.